

ادله حرمت شبیه سازی:

دلیل اول: آیه شریفه:

«وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ»^۱

ترجمه: و یکی از آیات (قدرت) او خلقت آسمانها و زمین است و یکی دیگر اختلاف زبانها و رنگهای شما آدمیان.

آیت الله محمد سند بحرانی در «فقه الطب و التضخم النقدي» با اشاره به این آیه، نحوه استدلال به آن را چنین بر می شمارد:

«فاختلاف الخلق لسانا و لونا هو من حكم الخلقه الالهية و أهدافها لأن التمايز و التباير في الأذهان و الروحيات و القوى و الشخصيات لحكمة ابتلاء الله الناس بعضهم ببعض فيتكون المجتمع على الفوارق المميزة المطلوبة في انعقاد المجتمع البشري و الحال ان الهندسة الوراثية تمنع حصول الفوارق التكوينية المفروض تحققها بغير الاختيار البشري بل بمحض الإرادة التكوينية الإلهية»^۲

ما می گوئیم:

۱. استدلال به «ضرورت تنوع حیاتی» در کلمات علمای اهل سنت هم موجود است و برخی از ایشان به آیه «وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ»^۳ نیز اشاره کرده اند.

قرضای در این باره می نویسد:

«شبیه سازی ناقض تنوع است، زیرا بر تولید نسخه ای مکرر از یک شخص مبتنی است و این کار مفاسد فراوانی در زندگی بشری و اجتماعی به دنبال دارد که برخی را درک می کنیم و برخی را بعدها درک خواهیم کرد. کلاسی از دانش آموزان شبیه سازی شده را تصور کنید؛ حال معلم چگونه آنان را از یکدیگر تشخیص دهد؟ چگونه زید را از عمرو و بکر تمیز دهد؟ چگونه بازپرس، مجرم را از بی گناه تشخیص دهد، در صورتی که چهره ها یکسان، قد و قامت یکسان و آثار انگشت آنان

۱. روم/ ۲۲.

۲. فقه الطب و التضخم النقدي، ص ۱۰۰.

۳. هود/ ۱۱۸.

یکسان است؟ از آن بالاتر، چگونه شوهر، زن خود را از زن دیگری تشخیص دهد، در حالی که آن یک نسخه مطابق این یکی است؟ چگونه زن شوهر خود را از دیگری تشخیص دهد، در حالی که آن دیگری نسخه ای از همین است؟ اگر پدیده تنوع و اختلاف رنگ‌ها که خداوند مردم را بر آن آفریده است، از میان برود، همه زندگی آشفته و فاسد می شود.^۱

۲. مشابه همین سخن در کلام آیت الله حائری نیز وارد شده است، با این تفاوت که ایشان از این دلیل حرمت توسعه و شمول شبیه سازی را استفاده کرده است:

«و لكن نفهم من الآية الشريفة في قوله تعالى: (و من آياته... و اختلاف ألسنتكم و ألوانكم)، أن حكمة الله البالغة جرت على اختلاف الألسنة والألوان حفظاً للنظام. وبما أن هذا الاستنساخ يؤدي حتماً إلى اختلال النظام لو طبق بصورة شاملة وواسعة، لعدم معرفة البائع من المشتري، والمدعى من المدعى عليه في الشهود، وعدم معرفة الظالم من المظلوم، وأمثال هذه الأمور في العقود والایقاعات والجنايات وغيرها، فيلزم تحريم هذه العملية في صورتها الواسعة، لهذا اللازم الباطل حتماً»، ما هو رأى الشريعة الاسلاميه من عمليه الاستنساخ؟^۲

همین مطلب از مرحوم تبریزی نیز نقل شده است:

«لا يجوز الاستنساخ البشرى، لأن التمايز والاختلاف بين أبناء البشر ضرورة للمجتمعات الانسانية، اقتضتها للمجتمعات الانسانية، حكمة الله سبحانه. قال تعالى: «و من آياته خلق السموات والأرض واختلاف السنتكم و ألوانكم»، وقال: «وجعلناكم شعوباً وقبائل لتعارفوا»، و ذلك لتوقف النظام العام عليه، في حين أن الاستنساخ البشرى اضافة الى استلزامه محرمات اخرى كمباشرة غير المماثل والنظر إلى العورة يوجب اختلال النظام و وصول الهرج والفضوى، ففى النكاح يختلط الأمر بين الزوجة والأجنبية، و بين المحرم و غيره، و فى المعاملات كافة لا تمكن تمييز طرفيها، فلا يعرف الموجب والقابل، و فى القضاء والشهادات لا يمكن تمييز المدعى عن المدعى عليه، ولا تمييزهما عن الشهود، ولا تمييز الملاك عن غيرهم، و فى المدارس والمشاغل والإدارات والامتحانات، حيث يسهل إرسال النسخة بدلاً من الأصل فتذهب الحقوق، و فى الأنساب والمواريث حيث لا يتمييز الولد عن الأجنبي،

۱. الاستنساخ البشرى و تداعياته.

۲. شبیه سازی از دیدگاه شیعه، ص ۴۸۸.

إضافة إلى كون النسخة لا يعد ولداً شرعياً لوالده صاحب الخلية، فتضييع الأنساب والمواريث. وهذا غيظ من فيض، وعليه فقس سائر الامور حيث لا يبقى نظام أو مجتمع»، «ما هو رأى الشريعة الاسلاميه من عمليه الاستنساخ؟»^۱

ما می گوئیم:

۱. آیه الله بحرانی خود در پاسخ به این استدلال ابتدا می نویسد

«و قد يتنظر في هذا الدليل بأنه لم تثبت التجارب أن الهندسة الوراثية لو اعملت لاستلزمت ممانعة

حصول الفوارق فقد يكون هناك فوارق من جهة أن ما يستحسنه كل يفارق الآخر فيحفظ الفارق.»^۲

توضیح:

این استدلال مبتنی بر آن است که واقعاً بین فرد شبیه سازی شده با فرد قبل هیچ فرقی موجود نباشد، در حالیکه ممکن است فارق هایی موجود باشد.

۲. اینکه گفته اند «انگشت نگاری و...» ممکن نیست، می توانیم بگوئیم مگر در گذشته که انگشت نگاری نبوده، بشر همدیگر را نمی شناخت. در آینده هم ممکن است که با نصب لوازم الکترونیکی زیر پوست به راحتی فرد معلوم شود.

۳. اما اینکه آیه می فرماید آیات الهی چنین است آیا به معنای آن است که نباید در این موارد تغییر ایجاد کرد؟ به عبارت دیگر اینکه خداوند آیاتی را تقریر کرده است آیا به این معنی است که باید این آیات الهی محفوظ بماند و تغییر نکند؟ لازمه این کلام آن است که اگر روزی «زبان انسان ها» واحد شد، حرام صورت گرفته است.

۴. اصف الی ذلک اصلاً آیه نمی گوید اختلاف الوان و السنه برای آن است که مردمان از هم شناخته شوند (که در کلام آیت الله حائری، محور استدلال قرار گرفته بود).

۱. شبیه سازی از دیدگاه شیعه، پاورقی ص ۴۹۵.

۲. فقه الطب و التضخم النقدي، ص ۱۰۰.

۵. اشکال دیگر اینکه اختلاف زبان ها، یک امر تکوینی نیست بلکه امری اعتباری است و لذا آیه می فرماید آیه الهی آن است که شما با هر نژادی توانایی قرار داد و اعتبار دارید و می توانید در هر محیطی با یکدیگر مفاهمه کنید.

دلیل دوم:

گفته شده است که شبیه سازی تحدی با خداوند در مورد معجزه الهی در تولد حضرت عیسی است. «كما فی الآیة الکریمة حیث جعلهما آیة و المعجزة مقتضاها عجز البشریة عن الاتیان بها طوال التاریخ البشری نظیر تحدی الله و القرآن للبشریة بخروج ناقة صالح من الجبل فإن هذا التحدی مستمر إلى یوم القیامة.

فلیس معنی المعجزة اختصاص التحدی بها بأهل زمان صاحب المعجزة، بل ذاتی معنی المعجزة هو عجز جمیع البشریة فی أوجال مختلفة عن ذلك. و من ثم یتبث لها ان مصدر هذا الفعل هو القوى الغیبیة و علی ذلك من الممتنع توصل البشریة إلى الولادة من غیر أب إلى یوم القیامة و لازمه امتناع التصدیق بالاستنساخ.»^۱

ما می گوئیم:

۱. اولاً لازمه این دلیل بر فرض که کامل باشد، استحاله شبیه سازی است و نه حرمت آن.
۲. ثانیاً: -چنانکه سید بحرانی می نویسد- تولد حضرت عیسی اصلاً به عنوان معجزه مطرح نبوده است.
۳. ثالثاً: معجزه خرق عادت است و نه تحقق یک ممتنع ذاتی یا وقوعی. و لذا اگر کاری در روزگار خودش عرفاً مقدور نباشد، برای معجزه بودن شرائط لازم را دارد و تنها قرآن است که معجزه جاوید و همیشگی است.

۱. فقه الطب و التضخم النقدي، ص ۱۰۱.

